

Remissvar över promemorian Ds 2023:4 Frågor om Sametinget

Ku2023/00151

Sammanfattning

Valmyndigheten instämmer i huvudsak med det lämnade förslaget. Valmyndigheten vill dock peka på de förslagen till ändringar i vallagen som myndigheten föreslagit i rapporten Erfarenheter från valen 2022. Valmyndigheten menar att det om vallagen ändras finns anledning att även ändra sametingslagen (1992:1433) i tillämpliga delar.

Valmyndigheten anser att offentlighets- och sekretesslagens (2009:400) bestämmelse om att sekretess gäller för uppgift om hur en väljare har röstat och som framkommit då biträde lämnas vid röstning bör gälla även vid val till Sametinget.

Valmyndigheten bedömer vidare att de föreslagna bestämmelserna om anmälan om deltagande och registrering av beteckning behöver förtydligas och omformuleras.

Myndigheten välkomnar förtydligandet ifråga om myndighetens ansvar att ta fram utbildningsmaterial. Valmyndigheten menar dock att det finns anledning att förtydliga det ansvar som vilar på myndigheten ifråga om Sametinget på så sätt Valmyndighetens uppdrag som central valmyndighet är reglerat i vallagen och i myndighetens instruktion.

Avslutningsvis finner Valmyndigheten att det finns anledning att göra vissa förtydliganden ifråga om rösträkningsförrättningen och ifråga om den efterforskning som föreslås åläggas valnämnden och länsstyrelsen i samband med upprättande av röstlängd.

Valmyndighetens synpunkter

2 Behov av en tydligare reglering av valen till Sametinget

Valmyndigheten anser att det med anledning av det lämnade förslaget, om att 7 kap. 3 § vallagen (2005:837) ska gälla även vid val till sametinget, finns anledning att förtydliga bestämmelsen i 40 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) så att bestämmelsen även omfattar sekretess för en uppgift om hur en väljare röstat vid val enligt sametingslagen.

Under de senaste genomförda allmänna valen har stort fokus legat på säkerhet. Valmyndigheten anser att det även ifråga om val till Sametinget finns skäl att genom förebyggande åtgärder skydda valet mot hot och angrepp. Vid sidan om de föreslagna bestämmelserna bör i sametingslagen även införas bestämmelser som motsvarande 9 kap. 15 § och 10 kap. 7 vallagen. Vidare har 2020 års vallagsutredning, i betänkande (SOU 2021:96) Säkerhet och tillgänglighet vid val, föreslagit att Valmyndigheten ska tilldelas ansvaret för samordning och rapportering av incidenter. Valmyndigheten menar att det på samma sätt

bör finnas en myndighet med utpekat ansvar för säkerhet i frågor som rör valet till Sametinget och att ansvaret bör läggas på Valmyndigheten.

3 Grupper, partier och liknande sammanslutningar

I förslaget till 3 kap. 9-9 d §§ sametingslagen regleras enligt rubriken före 9 § anmälan och registrering vid deltagande i val. I 9 § anges att en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som vill delta i val ska anmäla det skriftligen till Valmyndigheten och att endast registrerade grupper, partier eller liknande sammanslutningar får delta i valet. Vidare framgår att det är Valmyndigheten som beslutar om anmälan om deltagande och registrering av grupper, partier eller liknande sammanslutningar och kandidater.

I 3 kap. 9 a-b §§ sametingslagen föreslås bestämmelser om sista dag då en anmälan ska ha kommit in och om vilka uppgifter som ska bifogas anmälan m.m.. Av förslaget i 3 kap. 9 c § sametingslagen framgår under vilka förutsättningar Valmyndigheten ska registrera en beteckning.

Valmyndigheten menar att regleringen bör förtydligas i följande avseenden.

En anmälan om deltagande i val och beslut om registrering av grupper, partier, liknande sammanslutningar och kandidater inför ordinarie val föreslås gälla även vid omval. Vidare föreslås att ett samtycke från en kandidat ska gälla även för omval i det val som anmälan avser. En grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning får dock ändra anmälan avseende kandidater inför omval. Detta förfarande strider mot vallagens uppbyggnad där det enligt 2 kap. 9 § tredje stycket vallagen är möjligt för ett parti att ändra anmälan av kandidater vid omval. Valmyndigheten menar att detta bör vara möjligt även vid omval då personer som i tiden mellan det ordinarie valet och omvalet kan ha avlidit eller bytt tillhörighet till parti, grupp eller annan liknande sammanslutning. Det finns då möjlighet att stryka dessa namn från kandidatlistan och lägga till nya.

Syftet med de föreslagna reglerna om registrering förefaller vara att ett parti som vill delta i val ska anmäla detta till Valmyndigheten som ska fatta ett beslut om anmälan och att grupper, partier eller liknande sammanslutningar som vill skydda en beteckning får sådant skydd genom beslut om registrering. Det framgår att Valmyndigheten fattar beslut om anmälan och registrering. Vad gäller registrering av beteckning finns stöd för vilken prövning Valmyndigheten ska göra. Ifråga om anmälan om deltagande regleras att Valmyndigheten är beslutande myndighet och vad som ska bifogas en anmälan om deltagande. Det saknas däremot reglering för hur prövningen av en anmälan ska ske.

I utredningen anges att en förväxlingsprövning inom ramen för registrering om deltagande i val föreslås och att den modell som återstår att introducera är en förväxlingsprövning som läggs som ett komplement till ett redan reglerat förfarande och kopplingen mellan beteckningen och anmälan om deltagande i val består. Med nuvarande förslag framstår emellertid prövningen av beteckningen som fristående från anmälan om deltagande. Det saknas stöd för Valmyndigheten att besluta om att ett parti inte får sin anmälan om att delta i valet nekad om de uppställda kraven för registrering av beteckning inte är uppfyllda. Det skulle därför med nu lämnat förslag kunna uppstå en situation då Valmyndigheten saknar möjlighet att avslå en anmälan om deltagande i val för en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som vill delta under en beteckning som redan registrerats.

Valmyndigheten anser att regleringen bör utformas så att myndigheten ska registrera en anmälan om deltagande i val samt angiven beteckning för en grupp, ett parti eller en annan liknande sammanslutning om anmälan gjorts inom föreskriven tid, beteckningen uppfyller kraven på form och densamma inte kan förväxlas. Valmyndigheten bedömer att det finns anledning att reglera att en förväxlingsprövning även ska ske mot partier som erhåller skydd i allmänna val enligt vallagen. Genom att innefatta frågor om beteckning i anmälningsförfarandet blir regleringen mer lik förfarandet i vallagen. (Se förslag i bilaga.)

Valmyndigheten anser vidare att det även bör finnas en bestämmelse som på samma sätt som 2 kap. 7 § vallagen reglerar när en registrerad beteckning ska avregistreras.

Sista dag för att anmäla deltagande i Sametingsvalet föreslås i 3 kap. 9 a § vara den 15 mars. Valmyndigheten ska därefter genomföra prövning av anmälan och förväxlingsprövning. Tiden fram till dess att underlag behöver vara klart för tryckning av valsedlar är mycket kort och vid valet 2021 behövde tryckeriet underlagen redan den 30 mars för att kunna trycka upp valsedlarna i tid. För att Valmyndigheten ska kunna handlägga ärenden krävs att tiden för prövning utökas i vart fall en vecka. Det förutsätts även att Valprövningsnämnden har möjlighet att hantera överklaganden inom väldigt kort tid.

Valmyndigheten menar med anledning av ovan att det även finns anledning att överväga att tidigarelägga de tider som regleras i 3 kap. 4, 5, 5 a och 6 §§ sametingslagen.

4.3 Krav på antal och utbildning av röstmottagare

Valmyndigheten är central valmyndighet med ansvar för frågor om val. Valmyndighetens uppdrag kommer till uttryck i vallagen och förordningen med instruktion för Valmyndigheten. I uppdraget som central valmyndighet har Valmyndigheten även tilldelats flera reglerade arbetsuppgifter såsom att ta fram utbildningsmaterial till valadministrationen, informera väljarna om hur och var man röstar och att fastställa valresultat. Inom utbildningsområdet innebär det att Valmyndigheten ansvarar för vägledning och råd på flera olika sätt till valadministrationen och också tillhandahåller utbildningsmaterial till såväl länsstyrelser som valnämnder.

Ifråga om Sametinget har i förarbeten uttalats att Valmyndigheten ansvarar för förberedande åtgärder och organiseringen av valet (prop. 2003/04:86 s. 1) och att myndigheten har ett samordningsansvar för valet (prop. 2017/18:287 s. 60 f.). Valmyndigheten menar att det finns anledning att i den föreslagna regleringen förtydliga det ansvar som vilar på Valmyndigheten ifråga om Sametinget på så sätt framgår i vallagen.

5.2 Gransknings- och rösträkningsförrättningen

I 3 kap. 25 § föreslås att ett valkuvert där det inte finns någon brist ska läggas ner i valurnan och att det ska markeras i röstlängden att väljaren har röstat. Förfarandet kan möjligen riskera leda till en ökad risk för att man missar att markera i röstlängden trots att valkuvertet läggs i urnan. En omvänd skrivning där, såsom anges i vallagen, där väljaren först prickas av i röstlängden och sedan lägger ner valsedeln torde leda till ökad säkerhet.

I 3 kap. 15 § förtydligas att en valsedel inte ska vikas innan väljaren lägger densamma i valkuvertet. Samma bestämmelse återfinns i vallagen. Att en valsedel är vikt innebär dock inte att valsedeln ska underkännas vid rösträkningen.

6.6 Uppgifter om personer måste kunna verifieras för att tas upp i röstlängden

Av förslaget framgår att valnämnden och länsstyrelsen ska göra efterforskningar i rimlig utsträckning i de enskilda fall där personen inte finns i folkbokföringen, och först därefter besluta om personen ska upptas i, eller avföras från, röstlängden. Som exempel anges att en sådan efterforskning kan vara att kontakta grannländers folkbokföring för att verifiera dödsfall. Vidare konstateras att genom att valnämndens beslut kan överklagas kommer med tiden en praxis etableras som visar vägen för vad som kan anses vara rimliga efterforskningar.

Valmyndigheten anser att det finns skäl att tydliggöra vad rimliga efterforskningar avser. Efterforskningen bör begränsas till att i rimlig utsträckning avse kontakt med annat lands folkbokföring eller annan myndighet i Sverige eller i utlandet.

Detta remissvar har beslutats av Valmyndighetens nämnd och föredragits av jurist Anna Blomberg.

Margareta Bergström

Anna Blomberg

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
3 kap.	
	9 c §
	<p>Den centrala valmyndigheten ska registrera en anmälan om deltagande i val och angiven beteckning om följande villkor är uppfyllda:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Anmälan uppfyller de krav som framgår av i 9 a och b §§.2. Beteckningen har varit registrerad för något av de två närmast föregående valen, eller inte antas bli förväxlad med en beteckning som redan har anmälts för samma valtillfälle eller varit registrerad de två närmast föregående valen.3. Beteckningen ska inte heller antas bli förväxlad med en partibeteckning<ol style="list-style-type: none">a) för ett parti som ansökt om att registrera sin partibeteckning eller som registrerats i enlighet med 2 kap. 3 § vallagen (2005:837),b) som tidigare varit registrerad i enlighet med 2 kap. 3 § vallagen men som avregistrerats för högst fem år sedan på grund av namnbyte, ellerc) för ett parti som anmält deltagande i ett val enligt 2 kap. 14 § vallagen.
	9 d §
	Den centrala valmyndighetens beslut enligt 9 c § ska omedelbart kungöras genom att beslutet publiceras på myndighetens webbplats.